

ВСТУП

Усі міжнародні довідники стверджують про інтеграційну природу соціолінгвістики як наукового напрямку чи навчальної дисципліни. Правда, результати соціолінгвістичних досліджень в різних наукових центрах світу свідчать, що сьогодні потрібно говорити про дисципліни соціолінгвістичного циклу, оскільки для відображення всієї палітри взаємодії мови та суспільства уже недостатньо парасолькового терміна *соціолінгвістика*, важливо диференціювати предметні сфери аналізу в конкретних назвах навчальних предметів. Потреба в інтерпретаційній ролі соціолінгвістики зростає через її виразну орієнтацію на дійсність, за висвітленням якої постає прикладна сутність мовознавчої науки. Але в Україні відсутній відділ соціолінгвістики і окрема кафедра, які б стали базовими в поширенні ідей соціолінгвістики серед наукової та студентської спільноти. Виразна асиметрія запитів на дослідження зв'язку мови та суспільства та їхньої саме соціолінгвістичної інтерпретації триває.

Збірник “Мова і суспільство”, який щороку виходить на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, у випуску №7 порушує питання про розширення предметної сфери аналізу сучасної соціолінгвістики. Про це переконливо свідчать результати досліджень учасників двох конференцій, проведених на факультеті за сприяння Центру інформації та документації НАТО в Україні: “ХІІ Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару: мова, політика, пропаганда, ідентичність, національна безпека” (5 червня 2015 р.) і Міжнародної соціолінгвістичної конференції – Львів 2016 “Соціолінгвістичне знання як засіб формування нової культури безпеки: Україна і світ” (15–16 грудня 2016 р.).

Вимога дослідження нових зв'язків мови в соціумі зросла від 2014 р., у суспільстві посилюється запит на вивчення взаємодій: *мова – національна ідентичність, мова – революція, мова – війна, мова – національна безпека*. За цими векторами формування нової предметної сфери аналізу постають і підпорядковані проблеми, кожна з яких може бути самостійним дослідженням – як, наприклад, мова і політика, через аспекти: мовлення політичного лідера, комунікація українських та зарубіжних політиків, образ України в західних медіа, мова і пропаганда, мова і популізм, мова і вибори, українська мова на тимчасово окупованих територіях, роль соціолінгвістики у формуванні нової культури безпеки в державі, питання комунікації різних соціальних груп в українському суспільстві та ін.

Розширення предметної сфери аналізу сучасної соціолінгвістики пов'язане із розкриттям змісту та обсягу нових категорій, одна із яких – “стратегічна комунікація”. Це нове поняття є об'єктом міждисциплінарного аналізу, його почали вивчати політологи, історики, дослідники міжнародних відносин та національної безпеки. Закономірно постає питання про лінгвістичні параметри цього поняття. Їхнє вивчення уможливило сучасна мовознавча парадигма, яка – через принципи опису мовної матерії (антропоцентризм, експланаторність, експансіонізм, функціоналізм) та нові можливості кількісного і якісного аналізу (контент-аналізу, лінгвориторичного, когнітивного, дискурсивного та ін.) – і забезпечує дослідження змісту та обсягу поняття “стратегічна комунікація” в соціолінгвістиці.

Предметна сфера аналізу сучасної соціолінгвістики вимагає підготовки та впровадження дисциплін соціолінгвістичного циклу в навчальні програми філологічних факультетів. Наприклад, в ухвалах згаданих вище конференцій стверджується про те,

що на часі не просто вивчати мовну політику, розкриваючи її аспекти та реалізацію в різних країнах чи в Україні, а формувати знання і фахові компетентності студентів-філологів на дисциплінах “Європейська мовна політика”, “Мовний менеджмент”, “Мовне законодавство” в порівняльному плані і на основі міждисциплінарного підходу до аналізу з урахуванням питань когнітивної, типологічної чи прикладної соціолінгвістики.

Уміщені в цьому збірнику статті обговорюють питання теорії і методів аналізу сучасної соціолінгвістики, історії соціолінгвістики та історичної соціолінгвістики, розкривають особливості мовної ситуації, взаємодії мови та політики, мови та ідентичності.

Запрошуємо авторів до співпраці у випуску № 8!

Від редколегії,
проф. Галина Мацюк,
доц. Адріана Чучвара

17 грудня 2016 р.